Parlament Europejski
2014-2019

Dokument z posiedzenia

B8-1237/2016

16.11.2016

PROJEKT REZOLUCJI

złożony w następstwie oświadczenia wiceprzewodniczącej Komisji / wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa

zgodnie z art. 123 ust. 2 Regulaminu

w sprawie sytuacji na Białorusi
(2016/2934(RSP))

Petras Auštrevičius, Dita Charanzová, Ivan Jakovčić, Urmas Paet, Jozo Radoš, Pavel Telička
w imieniu grupy ALDE

B8-1237/2016

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie sytuacji na Białorusi (2016/2934(RSP))

Parlament Europejski,

– uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Białorusi, zwłaszcza z dnia 10 września 2015 r.[1], 29 marca 2012 r.[2], 16 lutego 2012 r.[3], 15 września 2011 r.[4], 12 maja 2011 r.[5], 10 marca 2011 r.[6] i 20 stycznia 2011 r.[7],

– uwzględniając wybory parlamentarne, które odbyły się 11 września 2016 r., oraz wybory prezydenckie, które odbyły się 11 października 2015 r.,

– uwzględniając wstępne oświadczenie OBWE/ODIHR, Zgromadzenia Parlamentarnego OBWE i Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z dnia 12 września 2016 r. w sprawie wyborów parlamentarnych na Białorusi,

– uwzględniając konkluzje Rady w sprawie Białorusi, zwłaszcza konkluzje z dnia 16 lutego 2016 r. znoszące środki ograniczające wobec 170 osób i trzech białoruskich przedsiębiorstw,

– uwzględniając art. 123 ust. 2 Regulaminu,

A. mając na uwadze, że w swoim sprawozdaniu końcowym w sprawie wyborów prezydenckich na Białorusi w 2015 r. OBWE/ODIHR wraz z Komisją Wenecką Rady Europy opracowały zestaw zaleceń, które powinny zostać wdrożone przez Białoruś przed wyborami parlamentarnymi w 2016 roku;

B. mając na uwadze, że w celu nawiązania lepszych relacji z Zachodem władze białoruskie podjęły pewne kroki przedstawiane jako umożliwiające partiom opozycji demokratycznej łatwiejszą rejestrację w stosunku do poprzednich wyborów i przyznające zagranicznym obserwatorom lepszy dostęp podczas obliczania głosów, co w rzeczywistości, zgodnie z oceną międzynarodowej misji obserwacji wyborów prowadzonej przez OBWE/ODIHR, nie doprowadziło do zapewnienia właściwego przebiegu wyborów zgodnie ze zobowiązaniami podjętymi w ramach OBWE oraz innymi zobowiązaniami międzynarodowymi i standardami;

C. mając na uwadze, że w ocenie OBWE/ODIHR podczas wyborów parlamentarnych w 2016 r. ponownie doszło do wielu systemowych nieprawidłowości, w tym prawnego ograniczania praw politycznych i podstawowych wolności; mając na uwadze, że komisje wyborcze nadal nie były postrzegane jako niezależne z uwagi na brak

[1] Teksty przyjęte, P8_TA(2015)0319.
[2] Dz.U. C 257E z 6.9.2013, s. 9.
[3] Dz.U. C 249E z 30.8.2013, s. 57.
[4] Dz.U. C 51E z 22.2.2013, s. 140.
[5] Dz.U. C 377E z 7.12.2012, s. 162.
[6] Dz.U. C 199E z 7.7.2012, s. 182.
[7] Dz.U. C 136E z 11.5.2012, s. 57.

przedstawicieli opozycji; mając na uwadze, że podczas wczesnego głosowania, obliczania głosów i zestawiania wyników stwierdzono liczne nieprawidłowości proceduralne oraz brak przejrzystości;

D. mając na uwadze, że według specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. sytuacji w zakresie praw człowieka na Białorusi prawny i administracyjny system leżący u podstaw ograniczeń praw człowieka pozostaje wciąż w niezmienionej postaci oraz że symboliczny wybór dwóch niezależnych członków parlamentu jedynie uwydatnia „kontrolowany charakter" tego procesu;

E. mając na uwadze, że od 1994 r. na Białorusi nie odbyły się żadne wolne i uczciwe wybory na podstawie ordynacji wyborczej zgodnie z uznawanymi na szczeblu międzynarodowym standardami OBWE/ODIHR;

F. mając na uwadze, że poprawa stosunków między UE a Białorusią zależy od spełnienia warunków wstępnych, do których należą: wyraźne zwiększenie wolności słowa i wolności mediów, przestrzeganie praw politycznych zarówno zwykłych obywateli, jak i działaczy opozycji, a także poszanowanie zasad państwa prawa i praw podstawowych; mając na uwadze, że Unia Europejska jest zdecydowanie oddana dalszej obronie praw człowieka na Białorusi, w tym obronie wolności słowa i wolności mediów;

G. mając na uwadze, że w lutym 2016 r. UE zakończyła pięcioletni okres stosowania środków ograniczających wobec Białorusi jako gest dobrej woli, aby zachęcić ją do poprawy sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka, demokracji i praworządności; mając na uwadze, że odnotowano drobne wysiłki na rzecz rozwiązania pewnych od dłuższego czasu nierozwiązanych kwestii przed wyborami w 2016 r., mimo że nadal wiele kwestii dotyczących prawnych i proceduralnych ram wyborczych pozostaje nierozwiązanych;

H. mając na uwadze, że dwie białoruskie grupy obserwacji wyborów, tj. Obrońcy Praw Człowieka na rzecz Wolnych Wyborów oraz Prawo Wyboru 2016 (Right to Choose 2016) potępiły ostatnie wybory, ponieważ nie odpowiadały one wielu kluczowym standardom międzynarodowym i nie odzwierciedlały w wiarygodny sposób woli białoruskich obywateli;

I. mając na uwadze, że białoruscy obserwatorzy wyborów zgromadzili konkretne dowody na podejmowane w całym kraju wzmożone wysiłki służące zawyżeniu frekwencji podczas pięciodniowego okresu wczesnego głosowania (w dniach 6–10 września) oraz w dniu wyborów (11 września);

J. mając na uwadze, że centroprawicowe siły opozycji białoruskiej w dniu 18 listopada 2015 r. po raz pierwszy zaprezentowały wspólne porozumienie o współpracy mające na celu ich wspólny start w wyborach parlamentarnych w 2016 r.;

K. mając na uwadze, że Parlament Europejski nie utrzymuje obecnie oficjalnych stosunków z parlamentem Białorusi; mając na uwadze, że pierwsza od 2002 r. oficjalna wizyta delegacji Parlamentu ds. stosunków z Białorusią miała miejsce w Mińsku w dniach 18–19 czerwca 2015 r.;

L. mając na uwadze, że parlament Białorusi nie ma oficjalnego statusu w Zgromadzeniu

Parlamentarnym Euronest;

M. mając na uwadze, że Białoruś odegrała konstruktywną rolę w ułatwieniu porozumienia w sprawie zawieszenia broni na Ukrainie;

N. mając na uwadze, że konflikt na Ukrainie pogłębił obawy białoruskiego społeczeństwa co do destabilizacji sytuacji wewnętrznej w wyniku zmiany władzy, co jednak nie oznacza i nie może oznaczać, że obywatele Białorusi porzucili nadzieje na przeprowadzenie gruntownych reform i pokojową transformację ich kraju;

O. mając na uwadze, że w gospodarce Białorusi od ponad 20 lat panuje stagnacja, przy czym główne sektory są wciąż własnością państwa i są objęte administracyjnym systemem nakazów i kontroli; mając na uwadze, że uzależnienie gospodarcze Białorusi od pomocy gospodarczej Rosji jest coraz większe, a wyniki gospodarcze Białorusi kształtują się na najniższych poziomach względem państw Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, np. PKB Białorusi w latach 2015–2016 spadł o ponad 30 mld USD;

P. mając na uwadze, że Białoruś pozostaje jedynym krajem w Europie, który wciąż stosuje karę śmierci; mając na uwadze, że w dniu 4 października 2016 r. białoruski Sąd Najwyższy utrzymał w mocy wyrok śmierci dla Siarhieja Wostrykaua; mając na uwadze, że było to czwarte utrzymanie w mocy wyroku kary śmierci w 2016 r. przez białoruski Sąd Najwyższy;

Q. mając na uwadze, że zgodnie ze sprawozdaniem specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. sytuacji w zakresie praw człowieka na Białorusi z dnia 21 kwietnia 2016 r., mimo zauważalnej intensyfikacji kontaktów między Białorusią, UE i USA, wciąż dochodzi do naruszeń praw człowieka i nie odnotowano żadnej istotnej zmiany w tej kwestii;

R. mając na uwadze, że organizacje praw człowieka zwróciły uwagę na nowe metody prześladowania opozycji i aresztowanie Eduarda Palczysa, Michaiła Żamczużnego i Uładzimira Kondrusa pod koniec 2015 i w 2016 r., przy czym dwaj ostatni zostali określeni przez białoruskie centrum praw człowieka „Wiosna” mianem więźniów politycznych;

S. mając na uwadze, że Białoruś buduje obecnie swoją pierwszą elektrownię jądrową w Ostrowcu przy granicy z UE; mając na uwadze, że budowę tej elektrowni faktycznie prowadzi i finansuje Rosja oraz rosyjskie przedsiębiorstwa sektora jądrowego i finansowego;

1. pozostaje głęboko zaniepokojony uchybieniami odnotowanymi przez niezależnych obserwatorów międzynarodowych podczas wyborów prezydenckich w 2015 r. i wyborów parlamentarnych w 2016 r.; uznaje próby poczynienia postępów za absolutnie minimalne i niewystarczające; zwraca uwagę, że w nowo wybranym parlamencie będzie zasiadał jeden przedstawiciel opozycji oraz jeden przedstawiciel sektora pozarządowego; uważa jednak, że są to mianowania polityczne, a nie efekt wyniku wyborów, ponieważ przedstawiciele ci zostali wyznaczeni przez administrację;

2. wzywa władze Białorusi do bezzwłocznego wznowienia prac nad kompleksową reformą systemu wyborczego w ramach szerszego procesu demokratyzacji i we współpracy z partnerami międzynarodowymi; podkreśla, że zalecenia OBWE/ODIHR

powinny zostać wdrożone w odpowiednim czasie przed wyborami samorządowymi, które odbędą się w marcu 2018 r., oraz że należy ich bezwzględnie przestrzegać w praktyce; podkreśla, że ma to kluczowe znaczenie dla osiągnięcia pełnego potencjału stosunków między UE a Białorusią;

3. ponawia apel do władz białoruskich o zapewnienie we wszystkich okolicznościach poszanowania demokratycznych zasad, praw człowieka i podstawowych wolności zgodnie z Powszechną deklaracją praw człowieka, zaleceniami wydanymi w ramach powszechnego okresowego przeglądu praw człowieka w Radzie Praw Człowieka, a także międzynarodowymi i regionalnymi instrumentami na rzecz praw człowieka ratyfikowanymi przez Białoruś;

4. wzywa rząd Białorusi do rehabilitacji wszystkich uwolnionych więźniów politycznych oraz do pełnego przywrócenia im praw obywatelskich i politycznych;

5. wyraża zaniepokojenie faktem, że od 2000 r. na Białorusi nie zarejestrowano żadnej nowej partii politycznej; domaga się, by Białoruś zniosła wszystkie ograniczenia w tym zakresie;

6. apeluje do rządu Białorusi o niezwłoczne uchylenie art. 193.1 kodeksu karnego, który penalizuje organizowanie prac niezarejestrowanych stowarzyszeń i organizacji publicznych, a także uczestnictwo w tych pracach, oraz o zezwolenie na pełne, swobodne i nieograniczone funkcjonowanie prawne stowarzyszeń i organizacji publicznych; zwraca szczególną uwagę Komisji na fakt, że obecnie w wyniku stosowania art. 193.1 oraz innych środków ograniczających ponad 150 białoruskich organizacji pozarządowych jest zarejestrowanych na Litwie, w Polsce, Republice Czeskiej oraz innych krajach; zwraca uwagę na niespójność w wysiłkach UE na rzecz zwiększenia jej pomocy finansowej za pośrednictwem kanałów kontrolowanych przez rząd Białorusi, podczas gdy międzynarodowe wsparcie finansowe dla sektora pozarządowego w Białorusi jest nadal wysoko opodatkowane;

7. domaga się, by Europejska Służba Działań Zewnętrznych i Komisja nadały priorytet wyżej wymienionym kwestiom w ramach bieżącego dialogu UE–Białoruś dotyczącego praw człowieka oraz by, w tym kontekście, rozszerzyły współpracę UE ze wszystkimi podmiotami międzynarodowymi, takimi jak ONZ, Rada Europy, OBWE, a także z białoruską opozycją i niezależnym społeczeństwem obywatelskim w swoich wysiłkach na rzecz zaangażowania władz Białorusi w prace nad wytycznymi dotyczącymi praw człowieka;

8. potępia fakt, że Białoruś jako jedyne państwo w Europie dopuszcza jeszcze karę śmierci, co jest sprzeczne z europejskimi wartościami; wzywa do niezwłocznego ustanowienia moratorium na wykonywanie kary śmierci oraz wprowadzenia zmian w kodeksie karnym w celu jej zniesienia; przypomina, że kara śmierci jest wyrazem nieludzkiego i poniżającego traktowania, nie ma dowiedzionego skutku odstraszającego i sprawia, że ewentualne błędy sądu stają się nieodwracalne; uważa za niedopuszczalne, że dzień po zniesieniu przez Unię Europejską większości sankcji wobec Białorusi w kraju wznowiono wydawanie wyroków śmierci;

9. domaga się, by ESDZ i Komisja kontynuowały i zwiększały wsparcie dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających na Białorusi oraz poza jej granicami,

zgodnie z unijną polityką krytycznego zaangażowania wobec Białorusi; podkreśla w związku z tym potrzebę wspierania wszelkich niezależnych źródeł informacji dla społeczeństwa białoruskiego, w tym przekazów medialnych w języku białoruskim, również z zagranicy; uważa, że należy koniecznie w dalszym ciągu wspierać programy edukacyjne oraz funkcjonowanie instytucji na uchodźstwie, takich jak Europejski Uniwersytet Humanistyczny w Wilnie;

10. zauważa, że w styczniu 2014 r. rozpoczęły się negocjacje w sprawie ułatwień wizowych, co ma służyć poprawie kontaktów międzyludzkich i zachęceniu do tworzenia społeczeństwa obywatelskiego; podkreśla potrzebę przyspieszenia postępów w tej kwestii;

11. jest szczególnie zaniepokojony problemami w zakresie bezpieczeństwa, jakie niesie ze sobą budowa białoruskiej elektrowni jądrowej w Ostrowcu, niespełna 50 km od Wilna; zdecydowanie wzywa władze białoruskie do zaangażowania się w konstruktywną współpracę ze wszystkimi zainteresowanymi władzami międzynarodowymi, a także UE i jej państwami członkowskimi, aby zacząć bezwzględnie stosować postanowienia konwencji ONZ z Espoo i Aarhus oraz zademonstrować wolę polityczną do przestrzegania stosowanych przez UE ocen dotyczących zagrożeń i bezpieczeństwa opracowanych po katastrofie w Fukushimie;

12. zdecydowanie domaga się, by Komisja, w kontekście planowanego dialogu energetycznego między UE a Białorusią, nadała priorytet kwestii bezpieczeństwa i przejrzystości w odniesieniu do białoruskiej elektrowni jądrowej, i zachęca Komisję do przedkładania Parlamentowi i państwom członkowskim, zwłaszcza sąsiadującym z Białorusią, regularnych sprawozdań w sprawie wysiłków tego kraju na rzecz zapewnienia najwyższych standardów bezpieczeństwa w kontekście budowy tej elektrowni jądrowej; wzywa Komisję do dopilnowania, by unijne instytucje finansowe i mechanizmy, takie jak Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) lub Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR) nie mogły zostać pośrednio lub bezpośrednio wykorzystane do finansowania elektrowni jądrowej w Ostrowcu, a ponadto apeluje o ocenę, czy taka gwarancja UE przyznana EBI wcześniej w 2016 r. jest zgodna z sankcjami UE nałożonymi na Federację Rosyjską;

13. wspiera politykę Komisji polegającą na „krytycznym zaangażowaniu” wobec władz Białorusi oraz wyraża także gotowość do wniesienia swojego wkładu za pośrednictwem Delegacji do spraw stosunków z Białorusią; przypomina, że UE musi jednak pozostać czujna, jeśli chodzi o przyznawanie zasobów oraz musi mieć pewność, że przyczyniają się one do poprawy sytuacji opozycji i społeczeństwa obywatelskiego;

14. ponownie podkreśla swoje zobowiązanie do działania na rzecz narodu białoruskiego, do wspierania jego demokratycznych aspiracji i inicjatyw oraz do pracy na rzecz zapewnienia temu krajowi stabilnej, demokratycznej i dostatniej przyszłości;

15. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji wiceprzewodniczącej Komisji/ wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych, Radzie, Komisji, państwom członkowskim, OBWE/ODIHR, Radzie Europy oraz władzom białoruskim.